

CEDERSCHJÖLD et alia.

Ortopedien och Gymnastiskt=
Ortopediska Institutet, be=
dömda af Svenska Läkare=Säll=
skapet.

1863

M18100

Edgar F. Cyniat

303150
Gunnar Ol

Orthopedien och Gymnastiskt- Orthopediska Institutet,

bedömda af

Svenska Läkare-Sällskapet,

med anledning af en nyligen publicerad skrift.

Utdrag ur Protokollet, hållet i Svenska
Läkare-Sällskapet Tisdagen den **11**
Augusti **1863**.

---

§ 40.

Hr *Cederschjöld* uppläste följande skriftliga anförande

Till Svenska Läkare-Sällskapet.

Vid den Medicinska Sektionens sista sammanträde under det nyligen här i Stockholm hållna Skandinaviska Naturforskaremötet, öfverlemnade Herr Professorn och Riddaren Branting till de *Danske* och *Norske* ledamöterna »Årsrapport till Kongl. Snn dhets-Kollegium öfver sjukvården å Kongl. Gymn. Central-Institutet år 1861.» Det föreföll mig genast något besynnerligt, att inga exemplar af denna skrift voro

reserverade för Herr Professorns egna landsmän, hvilka den närmast rörde; men jag fäste mig dock icke vidare dervid, i förhoppning att densamma kunde på annan väg komma mig tillhanda. Detta har nu också inträffat. Jag har blifvit i tillfälle att läsa densamma, och jag kan nu fatta hvarföre den framlemnades först i mötets sista timma, och hufvudsakligen till de *Danske* och *Norske* ledamöterna.

Om denna skrift, som under masken af en årsrapport hufvudsakligen innehåller ett verkligen frenetiskt anfall emot orthopediska institutet och dess aktningsvärda föreståndare, emot Kongl. Sundhets-Kollegium och snart sagdt hela Svenska Läkarekåren, om den, säger jag, hade framkommit förr, så lider det ingen tvifvel, att den icke genast erhållit en sådan belysning, att intrycket af densamma på våra gäster säkerligen blifvit motsatt det, som Herr Professor Branting dermed synes hafva åsyftat. Men då detta förhindrades genom skriftens öfverlemnande i sista stunden; så anhåller jag att inför Svenska Läkare-Sällskapet få nedlägga min protest både emot skriftens innehåll och det för vetenskapen främmande syftet med densamma.

Jag vill icke trötta med någon egentlig kritik öfver detta arbete. Jag vill blott påpeka några af de mest i ögonen fallande osanningar och låga insinuationer, på samma gång jag uttrycker den lifliga önskan, att det måtte vara sista gången de Skandinaviska Naturforskarnes fredliga sammankomster göras till fält för dylika personliga anfall och försök till utbredande af skandalen.

Herr Branting börjar sin s. k. rapport med ett tillkännagifvande, att »förtroendet till den vid Central-Institutet utöfvade motoriska medicinen» är från år stegrats, oaktadt »flera på olika vägar lagda hinder för Institutets verksamhet» och »de ansträngda bemödanden mången med afsigtlig beräk-

Se omnes homines ad senem et
 sundromm med dem i senem, det

ning gjort sig, för att särskildt nedsätta de vid nämnde läroverk anställde personer.» Detta är en klagan, som man ofta hör upprepas från detta håll, och som jag har anledning tro vara alldeles ogrundad. Också har Herr Branting, till stöd för detta påstående, endast åberopat *Monthly Journal of medical science, Sept. 1854*; således en slags tidningsartikel, som varit synlig för 12 år sedan. Om denna artikel, som jag för öfrigt icke känner till, kan eller vill jag icke yttra mig. Deremot förnekar jag bestämdt, att några bemödanden att nedsätta Herr Branting eller förringa hans förtjenster utgått ifrån den Svenska läkarekåren, ifall detta är Herr Brantings mening. Det torde vara en sanning, att Herr Brantings s. k. motoriska medicin inom den Svenska Läkarekåren icke förvärfvat sig hela det förtroende, som Herr Branting måhända har önskat. Men detta härleder sig icke ifrån någon ovilja mot Herr Brantings person, utan helt säkert endast ifrån den oppositionella ställning till nämnde kår, som Herr Branting sjelf ansett sig böra intaga, och obekantskapen med Herr Brantings medicinska kunskaper. Härtill kommer, att Herr Branting, till följd af sitt ovanligt lifliga temperament och en derigenom uppdrifven excentricitet, omgifvit sig och sin lära med en viss mysticism, som läkarekonsten numera helt och hållet fördömer, och som icke är förenlig med det lugn och den sans, som anses så nödvändig för en rationel utöfning af nämnde konst. Detta är åtminstone orsaken, hvarföre jag heldre hänvisar de patienter, som jag anser böra begagna gymnastik, till Doktor Sætherberg, än till Herr Branting; emedan den förre med mig talar ett språk som jag förstår, hvilket icke är fallet med den sednare. Deremot har jag aldrig afrått någon, som sjelf önskat det, att vända sig till Herr Branting, ej heller har jag nå-

+ sk - Lewis på ...

gonsin hört ett dylikt afstyrkande uttaladt af någon af mina embetsbröder.

Oaktadt Herr Brantings tillkännagifvande, att »antalet af den personal, hvilken mot olika såväl kroniska som akuta sjukdomar sökt inträde vid Gymnastiska Central-Institutet, för antingen begagnandet af medikal-gymnastik eller som för erhållandet af en auto-therapeutisk behandling derstädes rådfört sig, varit vida större än att alla under vår- och höstterminen till behandling anmälde hafva kunnat antagas», klagar han dock redan på nästa sida, att en »mera skyndsam fortkomst» af gymnastikens prophylaktiska och medikala användning blifvit motverkad, och detta af skäl, så egenomliga, att jag ber att in extenso få anföra detta, för andan och syftet af hela denna skrift karakteristiska stycke:

»Såsom motverkande sakens mera skyndsamma fortkomst, böra dock räknas de mindre tillständiga åtgöranden att söka understödja och loforda en Gymnastikinrättning, hvarest den kliniska behandlingen icke allenast är öfverlåten åt assistenter, deribland förnämligast vaktmästare, främmande för all teoretisk och praktisk underbyggnad i somatisk rörelselära, utan der tillika sjelfva föreståndaren, — fastän åtnjutande 8,250 R:dr statsanslag, jemte andra honom tillkommande pekuniära fördelar, för att på sträcksäng inhyra hos främmande personer till honom öfverlemnade orthopediska patienter — icke ens besitter, eller af bristande naturlig fallenhet ej kunnat inhemta, första grunderna af kinesiatrikens rationella eller empiriska delar. Det torde närmast tillhöra Medicinalverkets högsta auktoritet i Riket, såsom egande nära kännedom om sistberörda förhållande, att gifva kraft och verkställighet åt det stadgande, som, enligt Kongl. Maj:ts bref den 25 Februari 1823, till behörig åtlydnad anbefaller, det »ingen må till offentlig lärare i gymnastik någonstädes antagas, utan

att vara försedd med ett af Gymnastiska Central-Institutets föreståndare utfärdadt betyg om skicklighet i alla till gymnastiken hörande delar.» Och då detta stadgande, lika med hvarje annat lagpåbud, bör tjena till noga efterföljd, så kan och bör följaktligen blotta Medicine Doktorsgraden, då den ej serskildt innebär kännedom om gymnastikens speciella kunskapsgrenar, bestyrkt genom offentligt aflagda examensprof, lika litet berättiga till den motoriska medicinens offentliga utöfvande, som tillåta gymnastikläkaren, utan pharmaco-therapeutiska studier och deruti aflagd offentlig examen, dispensera medikamenter. Befattar sig derföre medikamentläkaren med den medikala gymnastiken, utan att deri ega theoretisk och praktisk kännedom, kan han ej annat än anses såsom charlatan eller hycklare; och är det på grund deraf Rikets Medicinal-Styrelse göres uppmärksam på ofvananförda till efter rättelse fastställda stadgande, med hänseende till nödvändigheten af gymnastikens rätta handhafvande i Riket.»

Det första intryck man erfar vid genomläsandet här af är förvåning, huru Herr Branting kan tro, att en inrättning så usel och så illa administrerad, som Herr Branting påstår det Orthopediska Institutet vara, på minsta sätt kunnat motverka utvecklingen och fortkomsten af Kongl. Central-Institutet, helst han förklarar detta Institut icke kunna mottaga alla dem, som der sökt inträde. Vore Orthopediska Institutet verkligen sådant Herr Branting utmålar det samma, och har det ändå kunnat motverka Central-Institutets fortkomst; så talar detta i sanning icke mycket för sistnämnde Instituts förträffliga egenskaper. Men denna förvåning ger snart vika för en känsla af bitter harm öfver djerfheten att kalla det understöd, Konung och Rikets Ständer beviljat Orthopediska Institutet, och de loford Kongl. Sundhets-Kollegium och Svenska Läkare-Sällskapet tilldelat det-

Intyg

samma för »mindre tillståndiga åtgöranden»: en harm, som, jag medger det, jag har svårt att hålla inom behöriga skrankor, vid tanken på att en af Svenska Läkarekårens ädlare personligheter stämplas såsom »charlatan och hycklare». Jag vill dock försöka med lugn bemöta Herr Brantings påståenden.

Herr Branting säger, att den kliniska behandlingen vid Herr Sætherbergs gymnastik-inrättning är »öfverlåten åt assistenter, deribland förnämligast vaktmästare, främmande för all theoretisk och praktisk underbyggnad i somatisk rörelselära» etc. etc. och uppräknar i en not namnen på åtskilliga vaktmästare, som tjenstgjort vid denna inrättning. Den som läser detta och icke närmare känner till förhållandet, kan lätt falla på den tanken, att de här uppräknade personer allesammans verkligen för närvarande äro Herr Sætherbergs biträden. Sanna förhållandet är dock, att, sedan 45 år tillbaka, 2 à 3 vaktmästare årligen tjenstgjort såsom handräkning vid rörelsernas utförande, hvartill vid andra Gymnastik-Inrättningar vanligtvis, ehuru mindre välbetäckt, användas patienter. Herr Sætherbergs verkliga assistenter äro: 4 läkare, 2:ne löjtnanter i arméen och 5 tjenstemän, samt på gymnastikafdelningen för qvinnor 40 fruntimmer.

Herr Branting säger vidare att Herr Sætherberg »icke ens besitter, eller af bristande naturlig fallenhet ej kunnat inhemta, första grunderna af kinesiatrikens rationela eller empiriska delar»; — detta är ett utfall, som får stå för Herr B:s räkning; det har egentligen icke sammanhang med frågan om Herr Sætherbergs rättighet till utöfning af den medikala gymnastiken. Ty grundfalskt är Herr Brantings påstående, att ingen, som ej är försedd med ett af Gymnastiska Central-Institutets föreståndare utfärdadt be-tyg om skicklighet i alla till gymnastiken hörande delar,

T - i allf. tjänstgjort 55

må vara berättigad att utöfva den medikala gymnastiken såsom botemedel emot sjukdomar. Något Kongl. Bref af den 25 Februari 1823, rörande Gymnastiska Central-Institutet, finnes icke. Deremot har man ett sådant af den 14 Nov. 1822, innehållande de ofvan af Herr Branting citerade orden. Men Herr Branting hade blott behöft fortsätta sitt citat några få rader, så hade det för hvar och en genast varit klart, att Herr Branting icke kan stödja sig på nämnde kungabref vid den utmanande ställning han intagit emot Kongl. Sundhets-Kollegium. Brevet i sin helhet lyder som följer:

»Carl Johan etc. — Vår ynnest etc. —

Då genom Vår förnyade nådiga Skol-Ordning af den 16 December 1820 öfningar i gymnastik vid Rikets Elementar-Läroverk blifvit anbefalldes, men framgången af dessa, äfvensom säkerheten mot skador och olycksfall vid sådana öfningar väsendtligen beror af de gymnastiska lärarnes skicklighet; hafve Vi, uppå derom af Vår tillförordnade Uppfostrings-Comité gjord underdånig hemställan i Nåder velat till Eder och vederbörandes underdåniga efterrättelse meddela innehållet af det för Föreståndaren vid härvarande Gymnastiska Central-Institut den 25 Maj år 1844 i nåder fastställda Reglemente, så vidt det rörer villkoren för Gymnastiska Lärares anställande, och i hvilket afseende berörde Reglementes § 3 föreskrifver, att ingen må till offentlig Lärare i gymnastik någonstades antagas, utan att vara försedd med ett af Central-Institutets Föreståndare utfärdadt betyg, så väl om sin skicklighet i alla till Gymnastiken hörande delar, hvarunder fäkting med Sabel och Värja, Voltigering på lefvande häst, samt simning inbegripas, som äfven om en bepröfvad sedlighet, samt utan att derjemte på offentliga öfningsställen hafva undergått Theoretisk och Praktisk Examen. Åliggandes Eder att i

afseende på Gymnastiklärares antagande, vid under Eder lydande skolor och undervisningsverk, vederbörligen kungöra ofvanberörde föreskrift samt vaksamt handhafva verkställigheten deraf; och Vi befalle Eder etc. Stockholms Slott den 14 November 1822.

Under Hans Kongl. Maj:ts

Vår Allernådigste Konungs och Herres frånvaro

Dess tillförordnade Regering

Fredr. Gyllenborg.

Lars von Engeström.

M. Rosenblad.

A. F. Sköldebrand.

v. Prinzencreutz.

Häraf synes tydligen, att det Kongl. Brevet endast har afseende på den pedagogiska gymnastiken, men alldeles icke på den medikala. Detta vore också en orimlighet, ty Doktorsgraden måste förlåna rättighet att vid läkarekonstens utöfning använda alla kända läkemethoder, helst dessa kunna växla efter olika tider och åsigter. Utöfningen af en eller flera läkemethoder utgör för öfrigt icke läkarens konst; den har sin grund uti fysiologiska och pathologiska kunskaper, uti förmågan att kunna igenkänna sjukdomar och bedöma deras natur m. m. och icke uteslutande uti något så underordnad som meddelandet af vissa medikamenter eller användandet af andra medikala medel. Derföre är Hr Brantings jemförelse mellan den examinerade läkarens rättighet att utöfva den medikala gymnastiken och den s. k. »Gymnastikläkarens» rättighet att dispensera medikamenter i hög grad haltande, emedan Staten icke erkänner någon gymnastikläkare, som icke tillika är medicine doktor, alldenstund det finnes en en lag, som förbjuder hvar och en, som icke är medicine doktor eller medicine licentiat att på något sätt befatta sig med läkekonstens utöfning; ett förhållande, som Hr Branting

*It is not a matter of degree of repetition
of the same thing in the same way*

visligen förbigår vid den fingervisning, som han ansett tillständigt rikta åt »Rikets Medicinal-Styrelse» med hänseende till nödvändigheten af gymnastikens rätta handhafvande i Riket.»

Med ett beundransvärdt logiskt saltomortale tillkännagifver Hr Branting att hans anmärkning om rättigheten att utöfva gymnastik »särskildt framkallats med anledning af det underdåniga utlåtande Kongl. Sundhets-Kollegium vidkommande Gymnastiska Central-Institutets organisation afgifvit, deri bland annat anföres, det de af Central-Institutet till Collegium öfverlemnade årsrapporter voro blott att anse såsom register öfver sjukdomar».

Jag förbigår Hr Brantings i mitt tycke lika opassande som misslyckade skämt med anledning af en »Summarisk Redogörelse för kliniska undervisningen å Kongl. Serafimer-Lazarettet»; jag skyndar med leda förbi hans cyniska tal om »en verksamhet, eller rättare en läkedomshandling, hvilken genom tidningsannonser utbjudes, eller på området af förfalskningsindustrien vunnit förtroende»; ja, jag vill icke en gång fästa mig vid hans osanna uppgift om »Orthopediska Institutets årsrapport på en fjerdedels sida af 40—42 rader» etc. etc., utan öfvergår till en kort granskning af Herr Brantings yttranden om den Orthopediska behandlingen.

Då man läser Herr Brantings vidlyftiga ordande om dessa förfärliga sträck-, hängnings-, spännings- och skrufnings-machiner, som likt forntidens tortyrredskap skola uppfylla Orthopediens rustkammare; så synes man vara fullt berättigad att antaga, det Herr Branting är i fullkomlig okunnighet om Orthopediens utveckling på sednare tider. Att detta omdöme åtminstone måste vara gällande med afseende på hans insigt om Orthopediens ställning inom Fäderneslandet, har man så mycket mera skäl att förmoda, som Herr Branting bevisligen aldrig satt sin fot inom Orthopediska Institutets

salar, eller på många år med dess föreståndare haft annan beröring än genom mer eller mindre märkliga artiklar i den periodiska pressen. Att Orthopedien, liksom hvarje annan vetenskapsgren, haft sin barndom, hvarunder den tilläfväntyrns någon gång visat en motsatt verkan emot den dermed åsyftade, är naturligt; men att år 1863 tala om Orthopedien sådan den visade sig vid sin uppkomst, och så länge den låg i händer på okunniga bandagister, röjer antingen en oförsvärslig okunnighet, eller någonting värre, som jag ryggar tillbaka för att nämna vid sitt rätta namn. Detta är nemligen ungefärligen detsamma som att bedöma Kirurgi-ens eller Obstetriken nuvarande ståndpunkt efter en blick på forntidens kirurgiska och obstetriska armamentarier. Hvar och en som aldrig så flygtigt tagit kännedom om Herr Säterbergs läkemethod bör noggsamt veta, att Herr Säterbergs bemödanden städse går ut på, att göra de orthopediska verktygen så milda som möjligt, hvilket också är fullt öfverensstämmande med hans kunskaper, förstånd och hela skaplynne. Jag tillbakavisar därför såsom mot sanningen stridande hvarje påstående, att Herr Säterberg vid sin kurmethod använder några sådana medel, hvarigenom »blodets omlopp störes» eller »luftens in- och utandning förhindras», och hvarigenom andra på helsan menliga inflytanden framkallas, likasom jag öppet förklarar, att jag hvarken hos Herr Säterberg sett, eller någonsin hört omtalas något slags orthopediskt bandage, hvarigenom »öfdans intagande hindras att naturligen försiggå.»

Falskt och saknande all vetenskaplig grund är Hr Brantings påstående, att det orthopediska lifstycket utöfvar samma menliga inverkan som det vanliga snörlifvet. Som detta mitt anförande icke har karaktären af en genomförd kritik, så behöfver jag icke heller uppehålla mig med att bevisa,

hvad I, M. H. säkerligen redan nogsamt insett. Jag vill
 blott helt flygtigt påpeka den stora skillnaden emellan snör-
 lifvets och det orthopediska lifstyckets inverkan på organismen.
 Det förra sammantrycker hela bröstkorgen och en del af
 underlifvet och framkallar, såsom Hr Branting riktigt an-
 märker, bland andra olägenheter, en menlig muskelsvaghet;
 det sednare deremot gifver blott stöd åt en sjukligt förvriden
 kropp, utan att genom sammanpressning förhindra organernas
 naturliga funktioner, hvarigenom tvertom dessa organer, ifrån
 att vara tryckta och besvärade, erhålla bättre utrymme,
 hvilket också ger sig tillkänna genom lättnad i de sjukliga
 symptomerna, under bruket af detta slags lifstycke. Hr
 Branting uppger visserligen ett sätt att genom »direkta
 försök förklara det mekaniska eller orthopediska tryckets pa-
 thologiska eller retande verkan». »Öppnas bröstet,» säger
 han, »på ett däggdjur, och det blottade hjertat, efter att ha
 minskats i rörelse, tryckes med handen, förojemnas och öka
 sig hjertslagen». Men jag hemställer till Hrr Fysiologer om
 detta försök, så intressant det i och för sig kan vara, likväl
 kan anses gifva stöd åt Hr Brantings åsigter.

Hr Branting, fruktande, att alla hans vrängda framställnin-
 gar och hans från en uppjagad fantasi hemtade föreställnin-
 gar om orthopediens helsoskadliga inflytande, icke skulle vara
 tillräckliga för vinnande af det mål, hvarest han synes
 sträfva, åberopar, såsom stöd för rättmätigheten af sina
 påståenden, en mängd utmärkta författare. Detta var så
 mycket mera välbetänt, som det torde finnas mången, som
 i likhet med mig verkligen sätter mera värde på de af Hr
 Branting missaktade »fotografiska skenbilder» än på Hr Bran-
 tings s. k. »af erfarenheten konstaterade sanningar». Cita-
 tioner ur frejdade författares arbeten äro nemligen af högt
 värde vid bedömandet af vetenskapliga frågor; men dertill

fordras, att dessa citationer äro ärliga och hafva afseende på ifrågavarande ämnen. Detta är dock icke förhållandet med Hr Brantings citationer. Jag kan visserligen icke bestämt yttra mig om alla de af Hr Branting åberopade författarne, helst Hr Branting icke uppgifver de ställen uti de omnämnde arbetena, som skulle hafva afseende på orthopedien. Så vidt jag vet, tala Soemmering och Hyrtl blott om vanliga snörlif, och Müller och Rokitansky afhandla icke orthopedien. Men några är jag dock i tillfälle att kontrollera, och dessa gifva mig full rättighet till det ofvan fällda omdömet, Sålunda lyder det ur Valentins Lehrbuch der Physiologie des Menschen B. II. pag. 208 citerade stället, i sin helhet, som följer. *)

»Von den übrigen orthopädischen Mitteln, welche zur Heilung von Verkrümmungen anempfohlen werden, widersprechen einige mechanischen, andere physiologischen Grundsätzen. Lässt man z. B. Kranke der Art auf hohen Krücken gehen, so stellt man keine stabile, sondern eine labile beiderseitige Unterstützung und Extension her. Die Höhen schwanken jedes Mal, je nachdem jeder der beiden Stäbe senkrecht oder schiefer aufgesetzt wird. Zweckmässiger sind daher schon Mieder mit krückenartigen Fortsetzungen unter den Achseln, sobald sie passend gearbeitet sind und die Athmung nicht beschweren. Durch anhaltende Streckung z. B. auf einem Streckbette die verkürzten Muskeln zu ihrer Normalthätigkeit zurückführen zu wollen, wiederstreitet dem physiologischen Gesetze, dass jeder Muskel nur durch Uebung, d. h. durch abwechselnde Zusammenziehung

---

*) De af Hr Branting uteslutna punkterna vill jag utmärka med kursiv stil. Dessa punkter tala för orthopedien, och hafva förmodligen just därför blifvit uteslutna.

und Erschlaffung, nicht aber durch Ruhe erstarkt. Wir sehen daher auch, das Verkrümmte, welche sehr lange auf Streckbetten gelegen haben, nur noch mehr, als früher, sobald sie aufrecht stehen sollen, zusammensinken. *Die Anwendung dieses Mittels darf höchstens mit einem sehr regulären wechsel von gymnastischen Uebungen versucht werden. Aehnliches gilt von Druckverbänden.* Ueberhaupt ergibt sich aus den oben erwähnten pathologisch anatomischen Verhältnissen der Verkrümmungen der Wirbelsäule von selbst, das Uebel der Art nur im Kindesalter oder in dem allerersten Anfange zu beseitigen, in späterer Zeit etwas zu verbessern, und, wenn schon Knochenabweichungen in irgend höherem Grade existiren, gar nicht zu heilen sind. *Die einfachsten Mittel aber concentriren sich, wie dieses in der besseren Orthopädie gegenwärtig immer mehr Eingang findet, auf vier Hauptpunkte, nämlich Erzielung einer regelrechten Stellung der Wirbelsäule durch application geeigneter Apparate, Stärkung der Muskeln durch Gymnastik, Verbesserung der Constitution durch gute Luft, Nahrung, Bäder u. dgl. und Vermeidung aller Arbeiten, welche eine schiefe Körperhaltung bedingen können.*

Det af Hr Branting citerade stället ur D:r Günthers arbete Ueber die Verkrümmungen des Rückgrates, som lyder: »ich gestehe offen» etc., har egentligen följande lydelse: »Jedenfalls hoffe ich, dadurch dem medicinischen Publicum die Ueberzeugung zu verschaffen, dass ich wenigstens die Wahrheit gewollt habe, wenn ich offen gestehe, dass auch meine Methode, obgleich ich sie unter allen bekannten bis jetzt für die beste halte, nicht den Erwartungen entspricht, welche man an eine Curmethode zu machen pflegt, und zu machen berechtigt ist, d. h. die Krankheiten zu heilen, gegen die sie gerichtet ist.» Härmad synes Günther således blott vilja visa

huru han sträfvar efter sanning, men alldeles icke afgifva något kategoriskt omdöme om orthopedien, såsom man skulle kunna tro af Hr Brantings citation.

Men efter vi äro på tal om D:r Günther, torde äfven jag ur samma hans arbete få göra några citationer. Sålunda säger Günther, sid. 3: »Ich erkläre sogleich von vorn herein, dass ich vernünftig eingerichtete orthopädische Institute zur Heilung oder Besserung scoliotischer Kranken für sehr nützlich und sogar nothwendig ansehe, und dass ich noch jetzt der bestimmtesten Ueberzeugung bin, dass das, was zum Nutzen solcher Unglücklichen geschehen kann, viel besser und vielleicht nur allein in denselben erreicht werden kann». — och sid. 50: »Gymnastische Uebungen ohne Streckung verschlimmern die Schiefheit».

Hr Branting nöjer sig icke med »citerat af medicinens mest beryktade vetenskapsmän i utlandet», han vill äfven tillägga »några af Svensk läkare i offentlig skrift öppet uttalade ord, hemtade ur D:r Andrées arbete: Apotheksväsendet i Sverige». Denna från D:r Andréé hemtade citation måste jag dock stämpla såsom ett verkligt falsarium, alldestund Hr Branting genom uteslutningar och förändringar synes vilja komma läsaren att tro, att Hr Andrées omdöme är riktadt emot Hr Säterberg och hans kurmethod, hvilket alldeles icke är händelsen. Sålunda har Hr Branting ändrat Hr Andrées uppgift om det anslag Orthopediska Institutet af staten åtnjuter, 3,358, som det var den tiden, ehuru jag tror att äfven detta är öfverdrifvet, till 8,250 eller det anslag det nu erhåller, samt uteslutit årtalet på den Svenska Läkaresällskapets årsberättelse som åberopas, nemligen den för år 1840. — »Denne sålunda förbättrade patient har anlitat mitt biträde» — citerar Hr Branting. »Helt nyligen har denne sålunda förbättrade patient anlitat mitt biträde» —

säger D:r Andrée. Märken, M. H., »helt nyligen» d. v. s. 1841 eller 1842. D:r Andréés bok är tryckt 1842.

Försigtigt var det af Hr Branting att ur Hr Andréés åberopade yttrande utesluta namnen på de der omnämnda patienter, emedan namnet *Hedvig P.* tilläfventyrs skulle i läsarens minne hafva kunnat återkalla historien om det falska betyg, som för några år sedan, till försvar för Hr Brantings anfall mot Hr Satherberg, infördes i allmänna tidningar.

M. H. Med tystnad förbigår jag sednare afdelningen af Hr Brantings årsrapport eller uppgiften på de vid Central-Institutet behandlade sjukdomar, helst min afsigt ingalunda är att söka skingra den nimbus af hög lärdom, hvarmed Hr Branting älskar att omgifva sig, utan endast på det kraftigaste protesterar emot det gjorda försöket, att uti den, visserligen ej vidlyftiga, men som jag vågar tro, aktningsvärda Svenska medicinska litteraturen insmyga den uppenbara skandalen. —

Med anledning af denna Hr Cederschjöld's kritik uppstod en längre diskussion, i hvilken följande ledamöter togo del, nemligen Hrr *Carlsson, O. Sandahl, Tholander, Rosander, Håk, Malmsten, Kjellberg, Lilljebjörn* och sekreteraren, hvilka alla, under uttryck af förbindlig tacksamhet till Hr Cederschjöld för hans sakrika och väl genomförda granskning, till alla delar instämde i det ogillande omdöme Hr Cederschjöld på goda grunder uttalat öfver Hr Brantings broschyr. De respektive talarne funno nemligen, i likhet med Hr C., det nämnda arbetet sakna all prägel af vetenskaplighet, eller åtminstone för män af facket icke vara någonting bevisande; och hvad det åsyftade att bevisa, vederlades af de praktiserande läkarnes i hufvudstaden erfarenhet; det bar titeln af »årsrapport», men bakom denna skylt såg man, att

författarens bemödanden gått ut på att under ett exalteradt anfall mot orthopedien, som af inbillade skäl obetingadt förkastas, nedsätta det Gymnastiskt-Orthopediska Institutet, indirekt angripa Svenska Läkare-Sällskapet och dess ledamöter, som, väl medvetna om den behandling som inom detta Institut är rådande och dess gynnsamma resultater, alltid med sitt förtroende varit fästade dervid, samt att med otvetydiga uttryck af missaktning bemöta landets Medicinalstyrelse.

Ingen delade Hr Brantings åsigt, att orthopediska apparater, sådana de i våra dagar konstrueras och användas, äro olämpliga och skadliga, af samma grund, som man väl icke skulle förlika sig med den, som ville uppträda emot ett klokt användande af kirurgiska apparater och bandager i åtskilliga kroniska sjukdomar.

Flera ledamöter anförde exempel på fall inom deras enskilda praktik, som de hänvisat till behandling vid det ifrågavarande Orthopediska Institutet och hvilka lyckats der blifva botade; och omtalades specielt ett sådant — ett fall nemligen af ryggradsnedhet eller skolios (af Hr Hök), hvilket, efter ett fruktlöst begagnande af medikal gymnastik, fullkomligt återställdes medelst några månaders bruk af orthopedisk spännsäng och spänngördel, hvilket fall belystes med komparativa ritningar öfver ryggradskrökningen, med tillägg af uppgiften, att personen i fråga för det närvarande, eller flera år, efteråt njuter en god hälsa och har ett fullkomligt friskt utseende.

Herr Branting har velat omgifva sig med ett skimmer af lärdom, och sålunda icke försummat, att till stöd för sitt svaga argumenterande uppstapla en mängd citationer, väl förståendes af illustra skrifställare, liksom han äfven iklädt de af honom under året 1864 behandlade sjukdomar en högst tillkonstlad nomenklatur. Då man emellertid jemfört citationerna

med källorna, hvarur de hemtats har man funnit åtskilliga af dem stympade till tjenst för egen sak och således förvillande, till exempel hvarpå anfördes (af Herr Malmsten) den af *Malgaigne* — den berömde franske Kirurgen, som, då han af Herr Branting åberopas såsom orthopediens motståndare, uti sina »Leçons d'Orthopedie etc., Paris 1862», ej blott förordar orthopedisk behandling, utan just en metod, hvilken i alla afseenden öfverensstämmer med den, som användes af Herr Säterberg; och beträffande den nämnda nosografiska nomenklatur, med hvilken Herr Branting som med en sköld tyckes vilja gifva sig i fejd med sina förmenta motståndare, kunde man icke anse den för något annat än en afspeglung af författarens egendomliga åtrå att uppsöka de mest främmande och besynnerliga, att icke säga absurda, sjukdomsbenämningar, af hvilka flera såsom »*paralysis interdum cordis*», d. ä. lamhet då och då af hjertat, o. s. v. vittnade om författarens ståndpunkt i medicinsk diagnostik.

Med ett ord — det framgick af Herr Cederschjöldts kritik och de öfriga ledamöternas anföranden, att Herr Brantings s. k. »årsrapport» var en pamflett, som i klingande fraser inneslöt ett ensidigt och vilseledande fysiologiskt rasonemang och obestyrkta fakta, att dess innehåll förnämligast lade i dagen tendensen af personlig förföljelse, och att formen, högtrafvande och braskande, från början till slut saknade tillbörlig värdighet i skrifsättet.

Med anledning af denna diskussion och hvad derunder förekommit, och då Läkare-Sällskapet ansåg sig böra både inför utlandet och egna landsmän tillbakavisa dylika angrepp som de ofvan omförmälda, beslöt Läkare-Sällskapet, på derom väckt förslag och Ordförandens gjorda framställning, att i afseende på det Gymnastiskt-Orthopediska Institutet och dess verksamhet till Protokollet förena sig om följande: .

»Svenska Läkare-Sällskapet, som med förvåning och med känsla af förtrytelse erfarit, att beställsamma försök, ledda af illvilliga motiver, satt sig i verksamhet, för att nedsätta en af Svenska Läkare-Sällskapet mycket värderad Inrättning — det Gymnastiskt-Orthopediska Institutet — och, om möjligt, beröfva densamma Allmänhetens välförtjenta förtroende och Statsmakternas välvilliga bistånd, anser för en kär pligt, att, på grund af den kändedom Läkare-Sällskapet äger om den inom nämnda Institut tillämpade kombinerade behandling medelst orthopedi och medikal-gymnastik, elektricitet m. m. och de tillfredsställande resultater, som af denna behandling vunnits, vitsorda den gagnande verksamhet, detta Institut, under alla de år Hr Sætherberg varit dess ledare, utvecklat, hvadan Läkare-Sällskapet, nedläggande sin allvarliga protest mot alla attentater i ofvan angifna riktning, får uttala den öfvertygelsen, att det Gymnastiskt-Orthopediska Institutet, som har till uppgift, att bringa hjälp och lindring mot en mängd missbildningar och åtskilliga andra sjukdomstillstånd åt personer af alla klasser och vilkor, är en för den allmänna helso- och sjukvården högst behöflig anstalt, som vid sidan af de öfriga sjukvårdsinrättningarne i hufvudstaden förtjenar att upprätthållas och kraftigt understödjas.»

In fidem

C. G. Grähs.

